

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

De cine, Tereseta!

Elaborades per Lluís Miquel Segrelles

D E C I N E T E R E S E T A !

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Josep Gregori Sanjuan.*

Il·lustracions: *Ferran Boscà Sifre.*

Edicions Bromera/Alzira, octubre 2001

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 80

Format: 13 × 20,5 cm, 144 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir d'11 anys. Els lectors se sentiran fàcilment identificats amb els protagonistes de la història, pel llenguatge proper i les aventures màgiques a Bruixència, que en aquest cas ens endinsen en el món del cinema i dels problemes mediambientals. Els infants coneixeran el món d'aparença d'aquesta indústria cultural, i aprendran a valorar-la de manera més crítica.

RESUM ARGUMENTAL

Tereseta està distreta a l'escola de bruixets i bruixetes, perquè no li ha eixit al nas la berruga que té tota bruixa de veritat, i ella se l'ha feta postissa amb una mandonguilleta de molla de pa, però li cau. Un incendi a la serra de l'Encisat fa que ella i la seua amiga Tronadissa, a pesar de tenir-ho prohibit, puguen a l'aspiradora màgica, carreguen poals i apaguen el foc, que s'havia originat a l'abocador de Bruixència. Dos malèvolos humans, productors de cinema, l'avar Pèrfid Gasiu i el fartera

Nefand Golafre, volen rodar una pel·lícula a Bruixència, però sense pagar cap despesa de producció. Hi compten amb la col·laboració de l'afamat director Esteve Espí Alberg, que passa per un mal moment econòmic, i amb la decisió favorable del Consell General de Bruixes. L'òrgan rector de Bruixència, que accepta l'oferta —pel·lícula a canvi d'actors i escenaris debades—, ja que inclou una clàusula en què els productors es comprometen a proporcionar un «ens eliminador de residus», que tots entenen que és la construcció d'una planta de tractament de fem, però que, en realitat, només es tracta d'un porc transgènic, Eusebi, que devora qualsevol deixalla, siga orgànica o no, i que proporciona adob. Tereseta descobreix l'engany i aconseguix que el director refaça el denigrant guió per un altre que deixarà en bon lloc Bruixència i els seus habitants. També castiga els malvats productors, tot convertint-los temporalment en uns porcs, i convenç l'assemblea perquè hi pose en marxa la recollida selectiva de deixalles i prengui mesures per a resoldre els problemes mediambientals.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

Un tema d'actualitat, el dels problemes ecològics, serveix a Josep Gregori per a traslladar l'acció del relat al món màgic de Bruixència, que en aquesta ocasió està en contacte amb el dels humans. I del món dels humans hi apareixen aspectes negatius, personalitzats en els comportaments abusius dels productors de la pel·lícula. En destaquen, però, altres coses positives, com la realització honesta del film o l'aposta decidida per la recollida selectiva de residus. De fet, l'autor aprofita el món bruixenc per a parlar-nos del nostre. L'agilitat dels diàlegs, farcits d'un to humorístic —tant en el text com en les imatges que suggereixen—, els noms dels personatges, el ritme de l'obra i el seu desenllaç, que no per esperat deixa de ser sorprenent, fan que la lectura d'aquesta obra resulte ben amena i interessant.

Sense cap ànim de ser exhaustius, alguns temes, aptes per al debat o comentari a classe, que la lectura d'aquest text pot suggerir, són els següents:

- Els problemes ecològics que comporta l'acció humana.
- La recollida selectiva de deixalles.
- El conflicte que genera la instal·lació de les plantes de minimització de residus.
- La solidaritat humana i l'amistat.
- El cinema: món de ficció i indústria cultural.
- El diàleg com a manera de solucionar els problemes.
- La curiositat i la investigació com a mètode de millora social.
- Qualsevol altre tema proposat pels alumnes i suggerit per la lectura del llibre.

L'AUTOR

Josep Gregori Sanjuan (Alzira, 1959) va treballar de mestre a Polinyà de Xúquer, a Sabadell i a Aiello de Malferit; actualment fa d'editor i, de tant en tant, practica la literatura, fonamentalment la narrativa. Ha publicat dues novel·les: *Romànica ficció* (1985) i *La claredat incerta de l'alba* (1989), totes dues guanyadores del Premi Ciutat de València, i el recull de contes *Tirar les cartes* (Bromera, 1986). En el camp de la literatura infantil i juvenil, és autor d'*Un segrest per tot el morro* (Premi Enric Valor 1989), *Tereseta la bruixeta* (Premi Josep M. Folch i Torres 1991), *Moguda a la biblioteca* (Bromera, 1992) i *Invasió* (Bromera, 1997).

L'IL·LUSTRADOR

Ferran Boscà, nascut a Alzira l'any 1959, és llicenciat en Belles Arts per la Facultat de Sant Carles de València i actualment exerceix de professor de dibuix d'ensenyament secundari.

Com a pintor ha rebut diversos premis —Premi de Pintura Tomàs Parra d'Alzira, III Mostra Josep Ribera de Xàtiva i Cartell Dia das Letras Galegas de Trives— i ha fet exposicions individuals i col·lectives en distintes ciutats del País Valencià.

També s'ha donat a conèixer com a il·lustrador i, en aquest sentit, convé assenyalar que la seua col·laboració amb Edicions Bromera ha estat prolífica. Així, *El cavaller de la carreta*, *L'escarabat d'or*, *Enriqueta i els cocodrils* i *El millor cap de setmana de Jonny Briggs* són alguns dels llibres il·lustrats. Anteriorment, ja havia il·lustrat uns altres llibres de Josep Gregori: *Un grest per tot el morro* i *Tereseta la bruixeta*.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

No cal que insistim en la importància de la lectura com a font de plaer. No l'hem de confondre, però, amb les tasques escolars d'aprenentatge de continguts.

Advertim que aquestes propostes només són utilitzables en cas d'ús escolar col·lectiu del llibre de lectura. Han estat elaborades pensant en els lectors del tercer cicle d'Educació Primària i primer cicle d'ESO, encara que deixem a la decisió del professorat l'aprofitament, la selecció o la modificació d'algunes activitats o suggeriments en funció d'una adaptació més bona a cada alumnat concret i a les seues necessitats i motivacions.

Els i les docents hem de despertar la potencialitat lectora mitjançant activitats prèvies a la lectura que siguen engrescadores, o bé amb les d'anticipació o de recreació possible de la història. Recomanem activitats d'ús del llibre, variades i col·lectives. Proposem que la comprensió lectora es faça, una vegada acabada la lectura col·lectiva, de manera oral, ja que l'alumnat no ha de creure que la finalitat de tota lectura és respondre preguntes en compte de passar-ho bé. Hem d'intentar globalitzar els

continguts. A més dels continguts conceptuals bàsics a les àrees de Llengües i de Coneixement del Medi per a aquestes edats, cal que insistim en els actitudinals (actituds, valors i normes), ja esbossats en els debats que proposem en l'apartat que dediquem al Tema i Interés del Llibre.

Remarquem, però, la importància que al nostre parer ha de tenir el treball d'anàlisi de l'estructura narrativa, tot incidint en el reconeixement de les parts essencials del relat arquetípic (introducció-nus-desenllaç). Hem de prestar atenció a identificar els *plot points* o *girs*, punts en què la història pren un camí diferent al que duia fins aqueix moment, sovint amb un colp d'efecte. Cal, però, que ajudem l'alumnat a identificar-los, ja que també són molt importants en els guions de les pel·lícules, i ens ajudarà a comprendre el llenguatge audiovisual.

L'eix argumental de *De cine, Tereseta!*, que ens mostra el món del cinema, també el converteix en un text idoni per a tractar els temes transversals, com l'educació en matèria de comunicació, o les optatives de Comunicació Audiovisual, Redacció i Disseny de Premsa, Cultura Popular o Educació Mediambiental. Des d'enfocaments investigadors, podem promoure tant la consulta bibliogràfica en enciclopèdies, com des dels nous mitjans tecnològics que proporciona la digitalització de la informació. Així, hi ha al mercat alguns CD-ROM en què s'imita el procés d'elaboració d'una pel·lícula, tant en els aspectes creatius com organitzatius o econòmics. Resulta especialment interessant i interactiu el de Steven Spielberg. Per ampliar-ne la informació, també pot ser-nos de molta utilitat la consulta en Internet de pàgines referides al guió o producció cinematogràfics. Aconsellem, per la qualitat de les seues propostes educatives —adreçades tant a l'alumnat com al professorat, com als pares i mares, i a organismes i associacions— l'adreça de la canadenca Réseau Éducation-Médias, que es pot consultar en anglés i francés: <http://www.media-awareness.ca/fre/sitemap.htm>

L'àrea de Llengües ens proporcionarà recursos elementals per a aprofundir-ne el treball en aspectes més globals, com ara

són els fonaments del raonament i la comprensió del llenguatge; i uns altres de més concrets, com l'estudi i coneixement del lèxic valencià emprat (cinema, medi ambient...) i de les expressions i frases fetes adients (fórmules d'encanteris, expressions cinematogràfiques...).

Destaquem dos aspectes —si bé hi ha contingut per a dedicar-hi molt més de temps— que el professorat ha de conèixer i que serviran, a partir de la motivació originada pel text, per a obrir els ulls de l'alumnat envers el cinema: ens referim al guió i al rodatge, amb el seu procés i els seus elements. Es tractaria d'aconseguir els elements essencials per a dur terme l'elaboració d'un curt, que es podria enregistrar mitjançant una càmera de vídeo d'aficionat.

EL GUIÓ I LA SEUA ESTRUCTURA

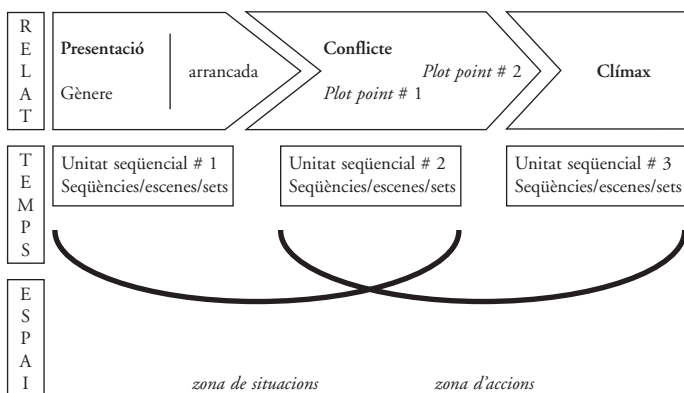
En l'escriptura audiovisual cal destriar el **guió literari** i el guió tècnic. El primer inclou la seqüenciació, els diàlegs i les acotacions escèniques, i és obra del guionista. El **guió tècnic** és competència del director i inclou totes les especificacions visuals que es materialitzaran en la fase de rodatge i que són la planificació, l'angulació, els moviments de càmera., etc.

Pel que fa al **guió literari**, hem d'assenyalar les característiques principals de les tres parts discursives de l'estructura narrativa d'un film (que coincideixen amb les del relat), i que són plantejament, desenvolupament i desenllaç.

El **plantejament** presenta una situació inicial que inclou ineludiblement: el gènere, és a dir, el to i tractament de la història (comèdia, drama, acció...), i la situació d'arrancada, de la qual deriva l'acció principal executada pel o per la protagonista. El **desenvolupament** o **nus** ocupa el cos central de la història, l'anomenada trama argumental o plot, constituïda per l'acció general —conjunt de totes les accions principals, secundàries i anecdòtiques—, i pel conflicte general —o punt d'inflexió (*plot point*) que desencadena situacions i accions que tendeixen a resoldre'l. Finalment, en el **desenllaç** s'ofereix la

resolució del conflicte plantejat, mitjançant el clímax o moment àlgid, al qual, i com a corol·lari, pot seguir l'anticlímax, en forma d'epíleg.

Per a fer més entenedor el quadre següent, només cal recordar que el terme *seqüència* es refereix a un canvi espacial, temporal i d'acció; l'*escena* és l'entrada o eixida d'un o més personatges dins una mateixa seqüència; i el *set* identifica cadascun dels o decorats d'un mateix escenari.

EL RODATGE

Per a enllestir qualsevol **rodatge** cal tenir ben present que hem de preparar la producció i, basant-nos en el llenguatge audiovisual, el guió tècnic, amb detalls que van des dels plans fins a arribar a les seqüències i escenes.

Pel que fa a les **tasques de producció cinematogràfica**, en tot rodatge professional (i nosaltres almenys ho hem de tenir en compte), hem de detallar el finançament i la gestió empresarial, que inclou la contractació del personal, la localització d'escenaris, l'obtenció de permisos, el lloguer o compra de material, així com la comercialització i la distribució del producte posteriors. Quant a les **tasques creatives**, ha d'haver: guionista, autor de la música i realitzador o director. Pel que fa a les **tasques tècniques**: director de fotografia o operador de càmera, tècnic

de so directe, encarregat del càsting, *attrezzista* o decorador, figurinista o responsable de vestuari, secretària de rodatge, que pren nota de plans, preses i seqüències gravades. Finalment, per a les **tasques artístiques**, necessitarem: actors o actrius, figurants i els dobles de llum, cos i acció.

Tots els mitjans d'expressió visual tenen en comú l'anomenat enquadrament, mitjançant el qual hem d'establir els límits de la representació de la realitat. En el discurs audiovisual dinàmic (cinema, vídeo, televisió...) l'enquadrament queda definit pel pla. El pla és la unitat bàsica del llenguatge de les imatges en moviment. L'essencial en tot pla ve definit pel camp de visió que volem que aparega, pel moviment o no de càmera i per l'angle de visió, ja siga mitjà o normal (càmera a la mateixa altura que la realitat), picat (l'escena es veu des de dalt), contrapicat, zenital...

Solució a l'encreuat d'activitats complementàries 10:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	B	R	U	I	X	E	N	C	I	A
2	R	E	L	S	U	U	E	A	M	L
3	O	P	L	L	P	S	F	R	M	B
4	U	U	A	A	X	E	A	A	U	E
5		G	L	M	U	B	N	G	N	R
6	R	N			P	I	D	O	D	G
7	E	E	P	L				L	I	
8	N	L	L	L	P	G	F		C	V
9	O	A	A	A	O	U	E	I	I	E
10	C		T	P	R	I	M	C	A	R
11			O		C	O		S		D

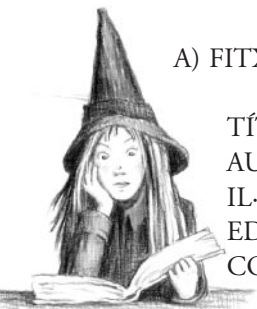
PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

---

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA: .....
AUTOR: .....
IL·LUSTRADOR: .....
EDICIONS BROMERA
COL·LECCIÓ ..... Núm.: .....

1. El tema d'una novel·la és la idea central de l'obra, el missatge que vol transmetre l'autor. Després d'haver llegit *De cine, Tereseta!*, explica quin és, al teu parer, el tema principal de l'obra, i esmenta'n alguns altres temes que siguin secundaris.

.....
.....
.....
.....

2. Els noms dels personatges que apareixen en *De cine, Tereseta!* són ben graciosos. Intenta explicar de quins altres mots provenen i per què, atenent les característiques més destacables dels personatges.

<u>Personatge</u>	<u>Característiques del personatge</u>
Esteve Espí Alberg:	.....
Manola Llap i Sera:	.....
Malespuces :	.....
Pèrfid Gasiu:	.....
Vicent Pap Erassa:	.....
Repugneta:	.....

3. Inventat un final per a la història diferent al que hi ha al llibre.

.....
.....
.....
.....

4. Ara has de fer una valoració crítica del llibre, on has d'expressar la teua opinió. Per què aconsellaries la seua lectura als teus amics?

.....

.....

.....

.....

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Estructura

1.1. Contesta SÍ o NO:

Una **narració** té estructura lineal quan l'autor:

- conta detalls dispersos? .....
- presenta els fets d'una manera ordenada en el temps? .....

1.2. Després d'haver llegit *De cine, Tereseta!*, comprova si la narració posseeix tres parts fonamentals: **introducció** o **plantejament** (situació inicial i presentació dels personatges principals), **desenvolupament** o **nus** (accions rellevants) i **desenllaç** (resolució i final). Resumeix en poques paraules cada part:

	ESDEVENIMENTS (<i>Què ocorre</i>)
Introducció	
Nus	
Desenllaç	

1.3. Ordena, numerant-les, aquestes frases tal i com ocorren en la història:

- Crec, estimada, que amb aquesta pel·lícula comença la imparable trajectòria artística de Howard Splash.
- Tereseta! Una altra vegada en la figuera?
- En primer lloc, ens caldria refer tot el guió de cap a peus.
- I vosaltres, no tingueu por del pobre Eusebi.
- Estic preparant una truita de creïlles i cebes. En voldràs?

2. El narrador

2.1. Qui és la persona que conta la història? .....

2.2. El narrador de *De cine, Tereseta!* parla en primera o en tercera persona? .....

2.3. Un relat té un narrador omniscient si és contat per una persona que, situada fora de l'acció narrada, ho coneix tot (personatges, llocs, accions, pensaments, etc.). El narrador hi aboca algunes opinions sobre accions o personatges? En quines paraules ho notes? Posa'n exemples.

.....
.....
.....

3. Els personatges

3.1. Quines característiques físiques destacades de Tereseta? I de caràcter?

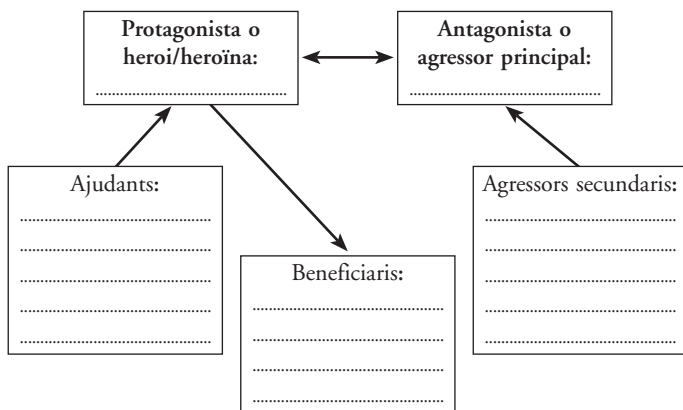
.....
.....
.....
.....
.....

3.2. Una bruixa, ha de ser necessàriament lletja i dolenta? Ho és la nostra protagonista?

.....

3.3. El protagonista o heroi ha de superar una sèrie de proves per tal de desfer una malifeta, o resoldre un conflicte. N'hi ha, però, altres personatges, bons i dolents, que donen suport a l'acció de l'heroi (i dels seus ajudants) —que normalment beneficia a altres personatges— o l'obstaculitzen respectivament. Identifica quins personatges que apareixen a *De cine, Tereseta!* representen cadascun d'aquests rols o papers.

4. L'estil

4.1. L'estil és la manera particular amb què l'autor escriu, tenint en compte els recursos lingüístics que fa servir, per tal d'expressar millor el que vol transmetre als lectors. Què predomina en *De cine, Tereseta!*, la narració, la descripció o el diàleg?

.....

4.2. Veges si aquests exemples del text corresponen a la narració, a la descripció o al diàleg:

a) —*Comprends el que vull dir-te, Tereseta?*

—*Sí, senyoreta.*

—*Doncs ara només cal que ho poses en pràctica.*

b) *L'endemà, mentre paraven taula per a dinar, va sonar el timbre de casa.*

c) *Centenars de bosses de fem esventrades s'escampaven pertot arreu entremesclades amb una gamma variadíssima de detritus.*

d) *Després d'esbufegar i remugar, Nefand Golafre va deixar caure la seua considerable massa corporal en un sofà.*

Tereseta

Nefand Golafre

Furgoneta

Sr. Llimac

Srta. Metzinussa

4.3. Posem adjectius. Relaciona amb fletxes cada personatge o objecte amb els adjectius que consideres més adients:

babau

enfadada

llardosa

llépol

intel·ligent

mafiós

bruta

cregut

atrevida

recta

4.4. Com deus haver vist, un dels recursos que usa l'autor són les expressions i frases fetes, especialment les relacionades amb la bruixeria i el cinema. Explica, amb les teues paraules, el significat de les següents i digues en quines situacions se solen utilitzar:

- *Tenebra compacta i fosca!*
- *Les òlibes i els mussols,*
- *Arròs amb naps i fesols.*
- *Façà's la llum una rosca,*
- *Vull veure fins una mosca!*

- .....
- *Llums, motor, acció!* .....
- *També s'havia engolit sense tocar vore's l'esmorzar.*
- .....
- *Silenci, rodem!* .....
- *The End* .....
- *Òbriga bé els pàmpols, que no pense repetir-ho.*
- .....

5. Escriu el significat d'aquestes paraules, en l'accepció que tenen en el llibre. Pots trobar-les totes al diccionari?

- CLAQUETA: .....
- PLATÓ: .....
- TRANSGÈNIC: .....
- BRUIXENC: .....
- FERUM: .....

6. Escriu ací alguns dels menjars que fan els bruixencs. T'agraden?

.....

.....

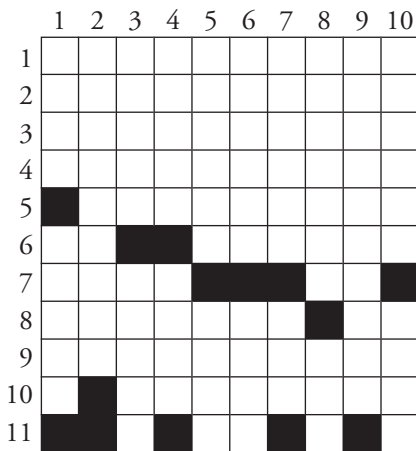
.....

.....

.....

.....

7. Resol aquest encreuat, on apareixen molts mots relacionats amb el relat:

HORITZONTALS:

1. País on viu Tereseta.

VERTICALS:

1. Caldo./Estremida...- 2. Bruixeta que té a Tereseta entre cella i cella.- 3. Clau./Lloc tancat que serveix d'escenari per a rodar pel·lícules.- 4. Conjunt de pobles que tenen la religió musulmana./... i Sera.- 5. So que fa un líquid en bullir./Eusebi ho és.- 6. El porc transgènic./Escrit que conté els diàlegs i les indicacions tècniques d'un film.- 7. Golafre de cognom./A Alcoi li diuen 'brossa'.- 8. Mol·lusc proveït de closca./També anomenada 'xeix'.- 9. Brutícia.- 10. Segon cognom d'Esteve Espí./Color dels contenidors per al vidre.

8. Organitzeu un debat sobre algun dels temes que us presentem, al qual podeu convidar experts:

—ELS PROBLEMES MEDIAMBIENTALS QUE TÉ LA VOSTRA LOCALITAT

—LA LLIBERTAT D'EXPRESSIONI AL MÓN

—EL MÓN DEL CINEMA